

โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างสิ่งแวดล้อม คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
ภาวะผู้นำกับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในจังหวัดภาคใต้

Linear Structural Relationship Model of Environment, Administrators' Traits,
Leadership and Child-Centered Teaching Behavior of Basic Education Commission
in the Southern Provinces

ทวนทอง มากศรี (Thuanthanong Maksri)¹

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (Rungchatchadaporn Wehachart)²

อิสรวิญญู รินโรสง (Idsarat Rinthaisong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างสิ่งแวดล้อม คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำกับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้ และเพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,080 คน โดยสุ่มจากประชากรคือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3,812 คน ตัวแปร มีตัวแปรแฝง 6 ตัว ตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน จำนวน 140 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสหสัมพันธ์ และค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนของโมเดลสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดและโมเดลโครงสร้างตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนด้วยโปรแกรม LISREL) ผลวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นที่สร้างและพัฒนาขึ้น มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่า $\chi^2 = 300.32$, $df = 115$, $\chi^2/df = 2.61$, $NFI = 0.99$, $CFI = 0.99$, $RMSEA=0.043$ ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และสิ่งแวดล้อมในองค์กร ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และมีอิทธิพลโดยตรงต่อภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาคือสิ่งแวดล้อมในองค์กร สิ่งแวดล้อมนอกองค์กรและ

¹ดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหาร มหาวิทยาลัยทักษิณ

²อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและการจัดการทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและการจัดการทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงผ่านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง คือสิ่งแวดล้อมนอกองค์กร และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด สำหรับโมเดลบังคับ ค่า $\chi^2=1343.14$, $df=445$, $P = 0.00$ $NFI=0.95$, $CFI=0.96$ โมเดลการวัดมีความแปรเปลี่ยน $\Delta\chi^2 = 37.59$ ค่า $\chi^2_{0.05,24} = 36.4$ ค่า $\Delta\chi^2 > \chi^2_{0.05,24}$ ส่วนผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลโครงสร้าง โมเดลบังคับ ค่า $\chi^2 = 1323.48$, $df = 437$ $p = 0.00$, $NFI = 0.95$, $CFI = 0.97$ $RMSEA=0.083$ โมเดลโครงสร้างไม่แปรเปลี่ยนค่า $\Delta\chi^2=17.93$, $\chi^2_{0.05,16} = 26.3$, $\Delta\chi^2 > \chi^2_{0.05,16}$

Abstract

The objectives of this research were to identify the structural relationship of environment, administrators' traits, leadership and child-centered teaching behavior of administrators in schools under the Basic Education Commission in the Southern provinces and to test the invariance of the model based on school size. The sample for the study consisted of 1,080 respondents, drawn from the school administrators of 3,812. A total of 6 latent variables and 18 manifest variables were established. The instrument used in the study included a set of 140-item questionnaire, which consisted of four parts. The data were analyzed by percentage, means, standard deviations, Skewness, Kurtosis, correlations and Goodness of Fit test of hypothesized model with empirical data, invariance of measure model and structural model based on sizes of schools: small, medium and large.

The linear structural correlation and a test of invariance by LISREL program The research results revealed that the developed linear structural model has the Goodness of Fit with empirical data of $\chi^2=300.32$, $df=115$, $\chi^2/df = 2.61$ $NFI=0.99$, $CFI=0.99$, $RMSEA=0.043$. The variables having direct influences on the child-centered teaching behavior were transactional leadership, transformational leadership and internal environment. The variables had indirect influences on the child-centered teaching behavior through the path of transactional and transformational leadership and had direct influences on transactional leadership of school administrators were internal environment, external environment and the administrators' attributes. The variables had direct influences through the path of transformational leadership were external environment and the administrators' attributes. The outcomes of the measure model invariance of the constrained model were $\chi^2=1343.14$, $df=445$, $P = 0.00$ $NFI=0.95$, $CFI=0.96$. The measure model has the variance of $\Delta\chi^2 = 37.59$, $\chi^2_{0.05,24} = 36.4$, $\Delta\chi^2 > \chi^2_{0.05,24}$. The outcomes of the invariance of the structural model with constrained model were $\chi^2 = 1323.48$, $df = 437$ $p = 0.00$, $NFI = 0.95$, CFI

= 0.96, RMSEA=0.083. The invariance of the structural model was $\Delta\chi^2=17.93$, $\chi^2_{0.05,16}$
= 26.3, $\Delta\chi^2 > \chi^2_{0.05,16}$

คำสำคัญ

โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น, สิ่งแวดล้อมในองค์กร, สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร, คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง, ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน, พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำนำ

คนคือทรัพยากรที่มีคุณค่า การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน รัฐจึงดำเนินการทุกวิถีทางในการพัฒนาคุณภาพคน ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เกี่ยวกับสิทธิความเสมอภาค ในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ บุคคลย่อมมีเสรีภาพทางวิชาการ โดยไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมอันดี นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ได้ชี้ให้เห็นความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทย

การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 20 ถึง มาตรา 30 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเด็นหลักสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) คือการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารจัดการที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ถึงแม้จะดำเนินการเป็นปฏิรูปการเรียนรู้มาแล้วระยะหนึ่ง แสดงให้เห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา ครุมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคุณภาพระดับปรับปรุงทุกวิชา และประเด็นปัญหาสำคัญจากผลการประเมินคุณภาพรอบสองคือผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อย

จากที่กล่าวมาแล้วการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังไม่ประสบความสำเร็จนักวิชาการหลายท่านสรุปตรงกันว่าประเด็นสำคัญเกิดจากการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำด้านการสอนและเสนอให้ใช้ภาวะผู้นำเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศที่ตรงกัน

คือผู้บริหารคือกลไกสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จ แต่ผลงานวิจัยที่ผ่านมาเน้นผู้ปฏิบัติคือครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู จึงศึกษาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้ จำนวน 3,812 แห่ง จำนวน 3,812 คน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมลิสเรล คือ 10-20 เท่าของตัวแปรที่ศึกษาตามหลักของชุมัคเกอร์และโลแม็ค (Schumacker and Lomax, 1996 : 20) การวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัว จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดสัดส่วนตามจังหวัด แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ได้ตามจำนวนที่กำหนด ขนาดสถานศึกษาละ 360 คน รวม 1,080 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 58 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 43 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 39 ข้อ รวมทั้งสิ้นจำนวน 140 ข้อ

3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพร้อมแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บแบบสอบถามคืน โดยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษานำส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด่วนสังกัด หากได้รับแบบสอบถามไม่ครบจำนวน ผู้วิจัยประสานเป็นรายบุคคล ขอความร่วมมือจากประธานศูนย์เครือข่ายและผู้บริหารโรงเรียนไทยรัฐวิทยาแต่ละจังหวัดช่วยติดตาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้สถิติดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้พัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

4.1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) เป็นการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษา โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.98

4.1.2 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ผู้วิจัยทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก นำเอาคะแนนรายข้อไปหาค่าความสัมพันธ์กับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ค่าที่ได้รายข้ออยู่ระหว่าง 0.20 - 0.86

4.1.3 ความเชื่อมั่น (Reliability) ตรวจสอบโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค โดยค่าความเชื่อมั่นแต่ละตอนอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.95

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 สถิติพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อรู้ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างหาค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ (SK) ค่าความโด่ง (KU) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

4.2.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

4.2.2.1 ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมลิสเรล ค่าสถิติวัดระดับ

ความกลมกลืน คือค่าไค-สแควร์ (χ^2) ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA)

4.2.2.2 ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดและโมเดลโครงสร้าง ตามขนาดของสถานศึกษาคือขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยการวิเคราะห์กลุ่มพหุด้วยโปรแกรมลิสเรล ค่าสถิติคือ ค่าเดลต้า ไค-สแควร์ (Delta chi-square statistics) ($\Delta\chi^2$) และ Δdf

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผล

ผลการวิจัยเรื่องโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างสิ่งแวดล้อมคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำกับพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ซึ่งเป็นโมเดลโดยรวม พบว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 300.32 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 115 ค่า $\chi^2 / df = 2.61$ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.96 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.058 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.043 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีอิทธิพล

โดยตรงต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (child) คือภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา(trans) มีอิทธิพลทางบวก 1.21 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา (transf) มีอิทธิพลทางลบ -0.46 และสิ่งแวดล้อมในองค์กร (in-envir) มีอิทธิพลทางลบ -0.99 สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร(ex_vir) มีอิทธิพลทางบวก 0.19 สำหรับตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยอ้อมผ่านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาคือ สิ่งแวดล้อมในองค์กร (in-envir) มีอิทธิพลทางบวก 0.19 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (trait) มีอิทธิพลทางบวก 1.49 ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงคือ สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร (ex-vir) มีอิทธิพลทางลบ -0.04 และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (trait) มีอิทธิพลทางบวก 1.16 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนคือ สิ่งแวดล้อมในองค์กร (in-envir) มีอิทธิพลทางลบ -0.82 สิ่งแวดล้อม

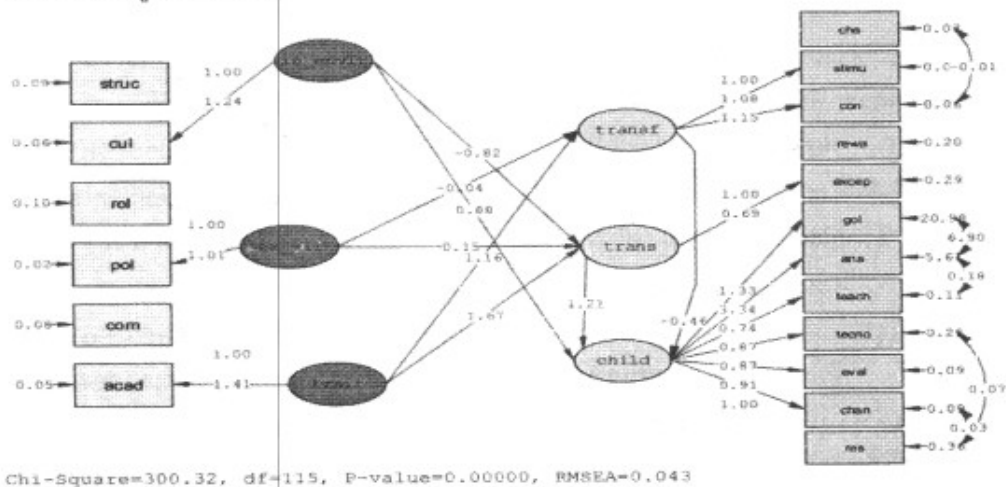
นอกองค์กร (ex_vir) มีอิทธิพลทางบวก 0.15 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (trait) มีอิทธิพลทางบวก 1.67

2. ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงเส้นตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

2.1 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด สำหรับโมเดลบังคับ พบว่าโมเดลกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า $\chi^2 = 1343.14, df=445, \chi^2 / df = 3$ NFI = 0.95, CFI=0.96, RMSEA=0.85 โมเดลการวัดแปรเปลี่ยน ค่า $\Delta\chi^2 = 37.59, \chi^2_{0.05,24} = 36.4$

2.2 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลโครงสร้าง สำหรับโมเดลบังคับ พบว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า $\chi^2 = 1343.48, df=437, \chi^2 / df = 3$ NFI = 0.95, CFI=0.97, RMSEA=0.083 โมเดลโครงสร้างไม่แปรเปลี่ยน $\Delta\chi^2 = 17.93, \chi^2_{0.05,16} = 26.23$

ภาพแสดงผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ของโมเดลโดยรวม ซึ่งมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างสิ่งแวดล้อมในองค์กร สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้

1.1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และสิ่งแวดล้อมในองค์กร

ตัวแปรภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลโดยตรงทางบวก (1.21) สอดคล้องกันกับกูเนิร์ตและเลวิส (Kuhnert and Lewis, 1989 : 193) ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน มีความสัมพันธ์ของผู้นำกับผู้ตาม บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน หรือการต่อรองผลประโยชน์ผู้นำกับผู้ตามต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแบสส์ (Bass,1985:153) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากกว่าแบบเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแลกเปลี่ยนระหว่างเป้าหมายของการทำงาน กับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของครูได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ บีแอร์,เคลเลอร์แมน (Beare,1989:106; Kellerman,1984:80) พบว่า การที่ผู้นำได้รางวัลตอบแทน อาจทำได้โดยการชมเชย การให้เงินเดือน โบนัส การเลื่อนตำแหน่ง ทำให้ผู้บังคับ

บัญชาได้รับความพึงพอใจทำงานดีขึ้น ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน จึงเป็นแรงจูงใจภายนอกที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในทางบวก

ตัวแปรภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทางลบ (-0.46) สอดคล้องกับแบสส์(Bass,1985:153) ที่กล่าวว่า ผู้นำจะแสดงภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยขึ้นกับ สิ่งแวดล้อมในองค์กร สิ่งแวดล้อมนอกองค์กรและคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ บัณฑิต แทนพิทักษ์(2540:119) พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและความพึงพอใจในงานของครู สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงผู้นำจะต้องสร้างให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของงาน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ทำงานด้วยความมีอุดมการณ์ สร้างให้ผู้ตามเป็นผู้นำด้วยตัวของตัวเอง ดังที่แบสส์ (Bass,1985:64) กล่าวว่า ผู้นำจะสื่อและคลอใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับยุกส์ (Yukl,1998:352) กล่าวว่า ผู้นำจะสร้างความมั่นใจให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของงาน ศรีทธาในตัวผู้นำ แรงจูงใจสูงขึ้นไป ทำให้พยายามมากกว่าปกติ ดังนั้นถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถสร้างความศรัทธาแก่ครูไม่สามารถคลอใจ หรือสร้างวิสัยทัศน์ให้ครูเป็นผู้นำด้วยตัวของตัวเองได้ ครูไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ ก็จะไม่มีความตระหนักที่สูงขึ้นไม่มีความพยายามมากกว่าปกติ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงอาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทางลบหรือบวก จึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์

ตัวแปรสิ่งแวดล้อมในองค์การมีอิทธิพลโดยตรงต่อทางบวก (.88) สอดคล้องกับแอนเดอร์สันและเวสต์ (Anderson and West.1998) พบว่าสภาพแวดล้อมในองค์การการสนับสนุนจากผู้ร่วมงานและหัวหน้าย่อมส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า สิ่งแวดล้อมในองค์การโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม ความมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ การจัดโครงสร้างองค์การที่ยืดหยุ่น เอื้อต่อการแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ สอดคล้องกับแพทเทอร์สัน (Patterson. 1986:50-51) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบุคลากร ตรงกันกับกิลเลเมทท์ (Guillemette. 1992:18-23) พบว่า วัฒนธรรมองค์การ การทำงานเป็นทีม การรับรู้การมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยตรง สอดคล้องกับฮอยและสวีทแลนด์ (Hoy and Sweetlyland. 2001 : abstract) ศึกษาพบว่า โครงสร้างที่เอื้อให้บรรลุผลเป็นโครงสร้างที่ยืดหยุ่น

1.2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คือสิ่งแวดล้อมในองค์การ สิ่งแวดล้อมนอกองค์การและคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยตัวแปรที่มีค่าอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมมากที่สุดคือคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลโดยอ้อมทางบวก (1.49) ผ่านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยความเป็นนักวิชาการและความผูกพันต่อองค์การ เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถย่อมมีทักษะในการบริหารจัดการ และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน รู้สึกเป็นเจ้าขององค์การ มีความตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลัก จึงจัดลำดับความสำคัญของงานและใช้ภาวะผู้นำในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับวุฒิชัย วรชิน (2546:141) ศึกษาพบว่าคุณลักษณะผู้นำกับประสิทธิผลในการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่า r เท่ากับ 0.83

1.3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงคือสิ่งแวดล้อมนอกองค์การ และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

สิ่งแวดล้อมนอกองค์การมีอิทธิพลโดยตรงทางลบ (-0.40) ต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่เห็นคุณค่าของงานพัฒนาภาวะผู้นำด้วยตัวของตัวเอง สร้างความมีวิสัยทัศน์ มีความตระหนักในการทำงานให้มากกว่าปกติ โดยไม่ต้องใช้อิทธิพลจากภายนอก หากผู้บังคับบัญชาไม่ได้รับการยอมรับ ศรัทธาผู้ตามอาจเกิดเจตคติในทางลบทำให้ส่งผลกระทบต่องานได้ ในขณะที่สิ่งแวดล้อมนอกองค์การมีอิทธิพลโดยอ้อมทางบวก (0.15) ผ่านภาวะ

ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาทราบเป้าหมายและความต้องการของผู้บังคับบัญชา ชัดเจนว่าต้องการอะไร สามารถตอบสนองความต้องการโดยตนเองได้รับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนได้ หากทำงานตามเป้าหมายหรือสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บังคับบัญชา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลโดยตรงทางบวก (1.16) ต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับกูเนิร์ชและเวลิส (Kuhnert and Lewis.1989:649) จึงวิเคราะห์โดยทฤษฎีบุคลิกภาพแสดงให้เห็นถึงลักษณะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ การยอมรับศรัทธาต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดก็เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่คือนักวิชาการย่อมเป็นผู้ที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลประกอบด้วยเป็นผู้ที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษา ย่อมจะส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างสิ่งแวดล้อมในองค์การ สิ่งแวดล้อมนอกองค์การ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้ ตามขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด พบว่าโมเดลการวัดมีความแปรเปลี่ยนตามขนาดของสถานศึกษา

ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดต่างกัน ย่อมมีบริบทต่างกันทำให้จุดเน้นในการทำงานแต่ละด้านต่างกัน เนื่องจากความพร้อมของทรัพยากรในการบริหาร สภาพปัญหาและความต้องการในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายจึงต่างกันสอดคล้องกับจุชาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2548:150-151) พบว่าองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุระดับบุคคล กลุ่มบุคคลและระดับองค์การส่งผลกระทบต่อความร่วมมือร่วมพลังในสถานศึกษาแต่ละขนาดต่างกัน ตรงกับ วรณี แกมเกตุ (2540:211) พบว่าขนาดและบริบทของสถานศึกษาต่างกัน โมเดลประสิทธิภาพการใช้ครูที่วัดโดยวิธีการทางตรง ความแปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ต่างกัน

2.2 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลโครงสร้างพบว่าโมเดลโครงสร้างไม่แปรเปลี่ยนตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าภูมิหลังของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการบริหารจัดการระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้กฎหมายการศึกษา นโยบายและจุดเน้นในการทำงานของหน่วยงานต้นสังกัดเหมือนกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2524 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้มีเอกภาพด้านนโยบายหลากหลายการปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษายึดแนวทางการจัดการศึกษาเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 22 และมาตรา 23 เกี่ยวกับหลักการ การจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการจัดการศึกษาเหมือนกัน

นอกจากนี้การเข้าสู่ตำแหน่ง การพัฒนาบุคลากร ก่อนเข้าสู่ตำแหน่งและระหว่างดำรงตำแหน่ง เหมือนกันดังที่กำหนดในการปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่สอง โดยเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2552:22-31) ให้มีการ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ นำระบบ บริหารจัดการและวิธีบริหารจัดการใช้ควบคู่ กับการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการ บริหารที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาและปฏิบัติ ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ได้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับการ บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โมเดลโครงสร้าง จึงไม่แปรเปลี่ยนสอดคล้องกับการวิจัยของ สุพัตรา ทรัพย์เสถียร (2546:138) พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการประกัน คุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แปร เปลี่ยนของรูปแบบโมเดลตามขนาดของสถาน ศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบาย ทางการศึกษาและการปฏิบัติงาน

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ภาวะ ผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแล กเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาและสิ่งแวดล้อม ในองค์กร ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อ พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้ เรียนเป็นสำคัญผ่านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแล กเปลี่ยนคือสิ่งแวดล้อม ในองค์กร สิ่งแวดล้อมนอกองค์กรนอก องค์กรและคุณลักษณะของผู้บริหารสถาน

ศึกษา ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อภาวะ ผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา คือสิ่งแวดล้อมนอกองค์กรและคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแปรที่มีอิทธิพล โดยตรงต่อภาวะผู้นำแบบแล กเปลี่ยนของผู้ บริหารสถานศึกษาคือ สิ่งแวดล้อมในองค์กร สิ่งแวดล้อมนอกองค์กรและคุณลักษณะของผู้ บริหารสถานศึกษา

ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดคือสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนด นโยบายและหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพและ การจัดการเรียนการสอนให้ครูจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดย วางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ ควรจัดหลักสูตร การพัฒนาภาวะผู้นำแบบแล กเปลี่ยนของผู้ บริหารสถานศึกษาและควรคำนึงถึงตัวแปรที่มี อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม คือสิ่งแวดล้อม ในองค์กร สิ่งแวดล้อมนอกองค์กรและ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ผลการวิจัยพบว่าโมเดลความ สัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ระหว่างสิ่งแวดล้อม คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำ กับพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ โมเดลมีความแปรเปลี่ยน ของโมเดลการวัดและไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล โครงสร้างตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหาร สถานศึกษาควรนำโมเดลดังกล่าวไปใช้ในการ กำหนดนโยบายและพัฒนาการปฏิบัติงานให้ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละขนาด ในการนำโมเดลการวัดของสถานศึกษาทั้งสาม ขนาดไปใช้ควรแยกวัดและตีความในแต่ละ ขนาดของสถานศึกษา ส่วนโมเดลโครงสร้าง สามารถใช้โมเดลเดียวกันได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยต่อเมื่อนำโมเดลที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้จะส่งผลต่อผู้เรียนอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาว่ามีตัวแปรหรือปัจจัยใดอีกบ้างที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 ควรมีการขยายขอบเขตเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือระดับอื่น ๆ

2.4 งานวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดังนั้น ควรวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสอบทานผลการวิจัยครั้งนี้

2.5 การวิจัยเพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ในช่วงนี้ซึ่งการปฏิรูปการศึกษายังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงซึ่งระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงควรมีการวิจัยในลักษณะเช่นนี้อีกครั้งเมื่อสิ้นสุดการปฏิรูปในทศวรรษที่ สองหรือเมื่อการปฏิรูปการศึกษาสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ สร้างสุวรรณ. (2548). การพัฒนาผลตัวบ่งชี้และโมเดลเหตุและผลของการร่วมมือร่วมพลังของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ดุษฎีนิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธาและความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2540). การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการใช้ครู การประยุกต์ใช้ในโมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุและโมเดลเอ็มทีเอ็มทีเอ็มเอ็ม. ดุษฎีนิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย วรชิน. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุพัตรา ทรัพย์เสถียร. (2546). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน:การประยุกต์ใช้โมเดลโครงสร้างกลุ่มพหุ วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson,J.C. and West, M.A. (1998). " Measuring climate for work group innovation: Development and validation of the team climate inventory. " Journal of Organizational Behavior 19, 235-58

- Bass,B.M. (1985). Leadership and Performance Beyond Expectations. New York : Free Press.
- Beare,H., Caldwell,B.J. and Millikan,R.H. (1989). Creating and Excellent School. New York: Routledge.
- Guillemette,E.J. (1992). "Organizational culture commitment and effectiveness : An empirical investigation in a hospital setting". JONA, 23,18-23
- Hoy, W.K. and Sweetlyland, S.R. (2001). "Designing Better School: The meaning and measure of enabling school structures" Educational Administration Quarterly. 37(3),296-321.
- Kuhnert, K.W. and Lewis,P. (1989). "Transactional and Transformational Leadership : A Constructive Developmental Analysis". Academy of Management Review. 12,648-657.
- Patterson,J. (1986). Guiding beliefs and our school district: Productive school systems for anorational world. Arlington, VA:Association for Supervision and Curriculum Development.
- Schumacker,R.E.and Lomax,R.G.(1996). A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling. New Jersey : Lawrence Earlbaum.
- Yukl, G. A. (1998). Leadership in Organizations. 4th ed. New Jersey: Prentice-Hall.